

lággal, beszélgetéseket és látogatókat jelenít meg a képzelete, majd néhány hét elteltével ilyen állapotban érkezik meg a Zónába. Ezen a ponton kapcsolódik össze a regény elejével a szöveg, így újraalkothatjuk a személyiséget az identitás pusztulása után.

A regény szerkezete könnyen rekonstruálható, bár bizonyos ok-okozati összefüggések magyarázata indokolatlanul elmarad. A különböző részek kidolgozottsága nem egyenletes: a középső rész a többinél feltűnően rövidebb, ráadásul hatásvadász leírásokkal tűzdelté tele a szerző (lásd duplabda). A harmadik részben viszont a tudat megbomlásának ábrázolása árnyaltabb, poétikailag is összetettebb – a szöveg és Mahler zenéje együtt lüktet benne. Annak ellenére, hogy a szereplők némelyikének jelleme kidolgozatlan és sokszor aránytévésztes figyelhető meg az események sorozatában, az *Eklipszis* összességében mégis érdekes élményt nyújt az olvasónak.

VALUSKA LÁSZLÓ

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2004,
179 oldal, 1600 Ft)

PÉTERFY GERGELY:

Bányató

A kortárs irodalom lassan megtelik „zóna-regényekkel”, melyek úgy kez-

dődnek, hogy van egy különleges terület, ahol nem így és így történnek a dolgok, hanem emígy és amígy, az emberek pedig nem..., hanem... Talán azért annyira vonzó ez a képlet, mert hiszen minden irodalom úgy kezdődik: „tegyük fel, hogy...” Péterfy Gergely zónája – új regényében – a bányató, ahová az emberek meghalni sietnek. „Ide jönnek, hogy megfulladjanak – mondja az őr. – Azt hiszik, hogy fürödni jönnek, mert nem tudják, hogy megfulladni.”

Nem hiszem, hogy a fulladásos halál szép halál. Lehet, hogy *abszurditása* izgató, ezért kapaszkodik belé a fuldokló foggal-körömmel. Nem tudja, „merre van fent és lent”, „mélyebbre küzdi magát, és ott megkapaszkodik”. „A bányató tele van ilyen kapaszkodó halottakkal. Körbeguggolják a sparherdet, és körbefekszik a lavórt.”

Péterfy hősei: az őr, aki kék filccel a mellényére írta, hogy „őr”, mert a zöld elfogyott neki, és azóta nem érzi magát biztonságban; Ragyás Anti, aki a bányatavat övező szakadékbba zuhant állatok csontját gyűjti és forgalmazza ruházati kiegészítőként, mert „a lényeg a csontokban van”; a presszós Irma, aki aranygyűrűt talál a bugyijában, amikor a hajnali fényben szellőzködik; Kálmán, aki özvegy Vadász Katalint szeretné meglátogatni, de leragad az ivóban, ahol előadja az „udvarló táncát”, hogy legyen mit emlegetni hónapokig; vagy Szárazkező János, akit ekcéma kínozt. Meg-

hökkentő és izgalmas figurák lepik el Péterfy fiktív világát, ahol minden illegális: a bányató olyan tó, melynek nem kellene lennie (hiszen nem a tó az érdekes, hanem a bánya), amelyet engedély nélkül épített üdülőkalyibák vesznek körül egy olyan területen, ahol nem szabadna üdülni (hiszen életveszélyes).

Ez az a tér, ahol a létezés törvénytelen. Otthontalansága – mert talán ebben a tulajdonságban osztoznak az említett hősök – az otthonosság hiányára világít rá. Mert hiszen lehetne olyasmi, hogy otthon, de az talán még kevésbé lenne elviselhető. Az őrt többször is megpróbálják hazacsalogatni családja és barátai, de ő az otthon kapcsán a nyúltenyésztő Kővári történetét idézi fel.

Kővári nem létezik máshol, csak otthon: ha ki kell mennie a kertbe a nyulakhoz, vagy szállít valahová, mielőbb menekül haza. Otthon, a konyhában ülve boldog. Ha kilép, zavarja a kintlét szaga. Otthonbűz veszi körül. Egy éjszaka a nyulak elszabadultak, amikor pedig megpróbálta befogni őket, kiharapták a zsákok, megint szertefutottak, és „Kővárítól végül már csak annyi tellett, hogy amelyik nyulat még utolérte, azt felrúgta a magasba: az élettelen dögök visszahullása adta a gesztenyeszerű hangot”.

Nemcsak a nyulakat éri röptében a halál; mintha mindannyian így lennénk ezzel, ami nem túlságo-

san megnyugtató. De hát a halál, pontosabban a halott szép, nem? Hiszen rendezett. „Az úszó meg van halva – állítja az őr. – A gyerek, aki úszni tanul, a megfulladás művészetét, egy nagyon bonyolult és késleltetett fulladást tanul, ezt egyesek egészen magas fokon úszik, versenyeznek abban, ki gyorsabb a késleltetett fulladásban. [...] Az őr szerint ez származékos. Az ember már akkor is furcsán néz ki, amikor jár, a kalimpáló kezek, imbolygó fej, lendülő és földre csapódó lábak, ez nem szép, a járó ember, az ülő és ültében matató ember azonban még így is szebb, mint az úszó, végső soron azonban az ember szinte egyedül akkor szép, amikor nem mozog, amikor fekszik, amikor nem lélegzik.”

E tömény dekadencia ellenére Péterfy Gergely könyve szép és szellemes könyv. Szép tud maradni, nyakig a zónában is. Talán az benne a szép, hogy mégis szellemes – nem egészében és koncepciójában, hanem részleteiben az. És ebben még a halottakkal is egyezik – a halott sem a halál tényében, hanem életútjának testrészletekké merevülő állóképében szép, vagy nem?

PRÁGAI TAMÁS

(*Árkád–Palatinus, Budapest, 2004,*
126 oldal, 1690 Ft)